

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus VI. De Verborum Juris Canonici Significatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

De tacitâ approbatione his Scriptis datâ, dùm Ecclesiæ Leges ex illis desumptæ sunt, non loquimur, quia hæc electa ad hoc loca solum respicit; nec proindè de illâ, quam à Conciliis vel à Sacris Pontificibus acceperunt, dùm ex iisdem Scriptis Concilia, Summive Pontifices suas hauserunt Definitiones, laudatis vel non laudatis Autoribus, cùm approbatio ista ad loca, quibus prædictæ firmantur Definitiones, restringatur.

§. III.

Quam SANCTORUM PATRUM Scriptis Jus CANONICUM auctoritatem tribuat.

REGULA PRIMA.

Sanctorum Patrum Scriptis infallibilem auctoritatem non tribuit excepta B. LEONIS ad FLAVIANUM Epistola.

Prima pars Regulæ patet ex C. 3. 4. 5. 8. 9. 10. DIST. IX. in quibus AUGUSTINUS Doctorum Scripta cum Scripturâ Sacrà comparans, expressè docet, non licere dubitare de his, quæ Scriptura tradit, de aliorum verò Doctrinâ vel Dictis quibuscumque licere; Scripturæ subijciendam esse mentem propter solum ipsius auctoritatem, quia errare non potest, aliorum verò Scriptis, vel propter Scripturam, vel Canonicas, vel probabiles rationes, quibus innituntur.

Secunda constat ex C. 3. DIST. XV. in quo GELASIUS anathemate ferit, qui totam hanc Epistolam non acceperint; hæc autem exceptio Regulam confirmat; dùm enim GELASIUS SS. Patrum Scripta recipienda recensens, soli Epistolæ inter illa annumeratæ honorem hunc tribuit, satis indicat, aliis Scriptis non convenire.

Nec obstat C. 1. DIST. XX. ubi LEO IV. dicit Fidem circâ Apostolica & quatuor Evangelia inutiliter ad Salutem retineri & credi, si Scripta SS. Patrum indifferenter non recipiantur; nam loquitur de his Patrum locis, quæ ab Universali Ecclesiâ jam probata erant, quæque inter Canones collocata erant, restringit siquidem quod dicit ad ea, quæ Canonum nomine circumferuntur.

REGULA SECUNDA.

In Ecclesiasticis judiciis minorem habent auctoritatem SS. PATRUM Scripta, quàm APOSTOLORUM Canones, CONCILIA ab Universâ Ecclesiâ recepta, & Romanorum PONTIFICUM Decreta.

Patet Regula ex C. 1. DIST. XX. ubi LEO IV. id expressè docet.

§. IV.

An aliquem ex PATRIBUS aliis Jus CANONICUM præferat.

REGULA.

Nonnullis in locis, è Patribus aliqui aliis à Jure Canonico, quodammodo præferuntur.

Patet Regula ex C. 3. DIST. XV. Ibi enim præferri videntur, qui nominatim approbantur, iis, qui in genere tantum recipi declarantur: præterea *ibid.* S. HIERONYMUS *Beatissimus* nuncupatur, alii verò *Beati* tantum vocantur: ad hæc de solo HIERONYMO dicit *ibidem* GELASIUS, se de RUFINO, aliisque, quos S. HIERONYMUS reprehendit, idem sentire, quod HIERONYMUS; sequè de ORIGENE repudiare, quæ HIERONYMUS repudiat. .... Patet etiam ex C. 1. DIST. XX. in quo S. AUGUSTINUS, S. HIERONYMUS, & S. ISIDORUS præcipui nominantur, alii verò sub generali verbo comprehenduntur.

Tom. I.

§ V.

An SUMMOS PONTIFICES inter SS. PATRES Jus Canonicum collocet.

REGULA.

Summos Pontifices inter SS. Patres Jus Canonicum quandòque recenset; illos ab istis quandòque fecernit.

Prima Pars patet ex C. 3. DIST. XV. in quo GELASIUS recensens SS. Patrum Opera, quæ in Ecclesiâ Catholicâ recipiuntur, meminit Epistolæ S. LEONIS Papæ ad FLAVIANUM &c. meminit etiam omnium Prædecessorum suorum Epistolarum Decretalium pro diversoform Consultatione datarum.

Patet Secunda Pars ex C. 1. DIST. XX. in quo LEO IV. docens in Judiciis Ecclesiasticis non utendum Dictis Sanctorum Doctorum, quales Hieronymus, Augustinus &c. nisi cùm deficiunt Canones Conciliorum vel Præfulum Romanorum Decreta, Summos Pontifices à SS. Patribus à parte fecernit; cùm illis distinctum & potiorum locum assignet.

RATIO discriminis; Summi Pontifices, qui scripsere, considerari possunt, ut Ecclesiæ Doctores, & ut Controversiarum Judices: 1. Modo spectati, inter Patres collocari possunt, quia eo nomine Ecclesiæ Doctores intelliguntur: 2. Verò modo considerati, à Sanctis Patribus fecerni possunt, quia præter Scientiæ Clavem, quæ in Doctoribus, sicut in Pontificibus, reperitur, authoritatis Clavem habent Pontifices, quæ in DD. desideratur. GELASIUS ergò 1. modo Summos Pontifices consideravit; LEO IV. 2. modo illos spectavit.

§. VI.

An SANCTORUM PATRUM loca inter Canones relata, vim suam à Canone habeant.

REGULA.

Sanctorum Patrum loca inter Canones relata, dùm vim à Canone habent, non omnem ab eo hauriunt.

Tres sunt hujus Regulæ Partes.

1. Quòd quandòque hæc loca nullam vim à Canone accipiant;
2. Quòd quandòque ab eo vim accipiant.
3. Quòd, quando vim ab eo accipiunt, non omnem inde accipiant.

Prima patet ex eo, quòd sint SS. Patrum loca inter Canones relata à non habentibus condendi Leges potestatem, qualis v. g. GRATIANUS; hæc autem loca, ut alibi dictum, non majorem habent vim, quàm si inter Canones non referrentur.

Secunda patet ex eo, quòd inter Canones, SS. Patrum loca quædam referantur ab habentibus potestatem Leges condendi; quales sunt Episcopi & præcipuè Summi Pontifices: atqui loca ista vim Legis habent, eamque à Canone hauriunt: talia sunt, v. g. quæ in Decretalibus leguntur.

Tertia patet ex eo, quòd præter vim Legis à Canone acceptam, quæ est autoritas publica, aliam habere possunt à Doctrinâ & Pietatè illorum, è quibus desumuntur, nec non ex solido, cui innituntur, fundamento, quale est Scriptura Sacra, ratio Canonica, vel probabilis. C. 5. DIST. IX.

TITULUS VI.

De Verborum JURIS CANONICI significatione.

Verba, quibus Jus Canonicum utitur, considerari possunt, vel in genere, vel in particulari; Si 1. modo considerantur, quæri potest, quid in genere
b doceat

doceat Canon circa Verborum interpretationem; si 2. spectentur modo, quæri potest, quæ Verba, quas Locutiones interpretetur Canon: Locutiones Verbis junguntur, tum quia Verbis componuntur, tum quia quædam in Canone exponuntur: Idcirco quæ de Verbis hic dicenda sunt in duos §. dividuntur.

Sed prius notandum, inter ea, quæ sub hoc Titulo collocabuntur, tantam connexionem esse cum illis, quæ circa Rescriptorum, Privilegiorum, Contractuum interpretationem suis locis colligentur, ut quæ hic deesse videbuntur, absque ulla temporis iacturâ, indictis locis, quæri, inveniri que possint.

Notandum quoque cum CONZALEZ in C. 6. de Donat. inter 11. 12. &c. Studium Verborum Juris, maximi momenti esse ad Sapientiam Juris comparandam; ea enim non tam in tacito intellectu naturæ, aut intentione Legislatoris, quàm in Verbis Legum continetur.

§. I.

Quid doceat Jus CANONICUM circa Verba in genere sumpta.

REGULA.

Non alia docet Jus Canonicum circa Verba in genere, quàm ista.

1. Verba interpretanda sunt, ut communiter intelliguntur. C. 7. de Sponsal.

2. Intelligentia Dictorum ex dicendis Causis sumenda est: Non res Sermoni, sed Sermo rei servit, C. 6. de Verb. Signif.

3. Sermonis interpretatio non ex verbo ad verbum, sed ex sensu ad sensum fieri debet; dum enim Verborum proprietas attenditur, Veritatis sensus amittitur. C. 8. eod. T.

4. Non Verba, sed Intentionem proferentis considerare debemus, cum non Intentio Verbis, sed Verba Intentioni debeant deservire. C. 15. de Verb. Sig. C. 41. de Appell.

5. Non obest varius modus dicendi, narrandique diversitas, ubi idem in substantia asseritur. C. 7. de Verb. Sig.

6. Pluralis Locutio non semper infert suas singulares partes, numerumque pluralem; sed quandoque de uno in communi & in genere exponi debet. C. 24. de Privileg.

7. Verba, quibus Principis Beneficium exprimitur, sunt legitimè interpretanda, quantum patitur illorum communis acceptio, cui adhærendum. C. 16. de Verb. Sig. FAGN. in illud n. 41.

8. Pluralis Locutio duorum numero est contenta. C. 40. de Reg. Juris in VI.

9. In Obscuris inspiciendum quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit. C. 45. ibid.

10. Verba eo sunt interpretanda modo, ut res magis valeant, quàm pereant. C. 1. de Fide Instrum. C. 25. de Verb. Sig.

11. In Ambitiosis stricta fieri debet interpretatio. C. 1. de Tit. Præb. in VI. C. 21. de Præb. in VI. C. 3. de Offic. Ordin. in VI.

12. In Dubiis benigna facienda est interpretatio; qualis quæ obscurè jurantis verba ita explicet, ut juramentum consonet cum Canonicis Institutis; qualis etiam quæ fit, ne ex Viri Prudentis verbis aliquid absurdi sequatur. C. 2. de Jurejur. C. 3. de Verb. Sig. in VI. §. & dato.

13. Natura termini restrictivi habet, quod sic excludat extranea, ut cuncta ad ipsum pertinentia includat. Clem. 1. de Verb. Signif. §. Cum autem.

14. Quod de uno (id est de unâ Generis parte) negatur, consequens intellectus patet, quod de quibusdam aliis conceditur. C. 4. Dist. XXV.

15. In connexis quod de uno dicitur necesse est; ut de altero intelligatur. C. 3. de Constitut.

16. Constitutionis Particularis Verba secundum Jus Commune interpretanda sunt, nisi aliundè pateat gratiam impertiri Constituentem voluisse; hinc cum constituitur, ut Episcopo solvatur tertia Pars eorum, quæ Ecclesiæ legantur, excipienda sunt ex iis Legatis quæ Jure Comuni excipiuntur.

17. Porro Regula dari potest, quod quoties in Regulis juris, hæc vox, *Fides*, adhibetur, de bonâ, vel malâ Conscientiâ intelligenda est, vel de Fidelitate; sed ut plurimum de Conscientiâ, rarissimè Fides hic sumitur pro Fidelitate R. 75. in VI. Unicum exemplum hujus rei continere videtur C. 31. de Verb. Sig.

§. II.

Quæ Verba, quasque Locutiones Jus CANONICUM interpretatur.

REGULA.

Non alia circa hunc §. leguntur in Jure Canonico, quàm ista.

1. Nomen *Sanctitas*, dabatur olim Episcopis ab ipsomet summò Pontifice. C. 52. C. 102. CAUS. II. QUÆST. III.

2. Idem de nomine, *Beatitudo*.

Hinc Antiqui Canones, in quibus alterutrum Nomen datur iis, quibus Sermo dirigitur, non sunt capropter de Summo Pontifice interpretandi C. 102. *mox cit.*

3. De appellatione Clericorum, Presbyteri & Diaconi intelliguntur. C. 38. CAUS. II. QUÆST. I.

4. Nomen, *Pater*, Avos & Proavos comprehendit. C. 2. de Verb. Sig.

5. Decedens ubi natus est, habetur ut non natus. C. 3. de Verb. Sig.

6. *Antequàm*, *donec*, *Præcedentia*, non *Subsequentia* includunt. C. 4. eod. Tit.

7. *Primogenitus* dicitur, is qui primò nascitur, etsi alius post illum natus non sit. C. 5. eod. Tit.

8. *Præpositus* dicitur is, qui quamdam Prioratûs curam gerit supra alios: C. 9. eod. Tit.

9. Pronunciari potest Diffinitiva Sententia, his verbis: *Statuo*, *Præcipio*. Quod ita fiat sicut & istis: *Condemno*: *Absolvo*. C. 15. eod. Tit.

10. Hæc vox, *Vix*; non tam negat quid fieri, quàm difficulter fieri affirmat. C. 2. de Cognat. Spirit. in VI.

11. *Evidens*, *Notorium* & *Manifestum* sunt synonyma, idemque significant. C. 31. de Elect. in VI. C. 2. de Verb. Sig. in E. L.

12. Per *Negotia* generaliter sumpta, intelliguntur negotia Extrajudicialia & Judicialia. C. 5. de Procuratorib. in VI.

13. Quos Papa recipit in Filios speciales, non ideo eos ab Ordinario eximit. C. 1. de Verb. Sig. in E. L.

14. *Desertus*, locus est, qui nec penitus habitatus, nec cultus, vel ultrâ Hominum memoriam. *ibid.*

15. Statuentes non recipere Mandatarium Apostolicum, aliumve similem, *Conspiratores* dici possunt. C. 2. de Verb. Sig. in VI.

16. Per *Cellas* intelligi possunt loca secreta, & solitaria, quæ ab Hominum convictu separata, ad contemplantum, Deoque vacandum sunt deputata. C. 4. eod. Tit. & L.

17. Quando alicui indulgetur, ut suorum Clericorum Beneficia conferre possit, id de Clericis verè Domesticis, Familiaribus, Commensalibus intelligendum est. *Cap. ult. eod. T. & L.*

18. Nomen *Censuræ* Excommunicationem, Suspensionem, Interdictum comprehendit. C. 20. de Verb. Signif.

19. *Mani-*

19. Manifestum est, quod confirmatione vel probatione legitima, vel rei evidentia, qua nullam patitur tergiversationem notum est. C. 24. E. T.

20. Hæc vox, *Moderari*, diminuere significat. C. ult. Eod. Tit.

21. Nomine, *Dammorum*, expensæ non comprehenduntur. C. 8. de *Injuriis*.

22. Quando in privilegiis excipitur jus *Matricis Ecclesiæ*; per Matricem Ecclesiam, Cathedralis, non Romana intelligenda est. C. 22. de *Verb. sig.*

23. Si sententia de re aliqua dicat, eam in statum, in quo tempore motæ litis erat, restituendam, referendum id est, ad tempus, quo litis contestatio facta fuit. C. 30. de *Verb. signif.*

24. Vox hæc, *Excommunico*, sine additione ullâ posita, de majori Excommunicatione intelligenda est. C. 59. de *Sent. Excom.*

25. In Confirmatione alicujus Compositionis ex certâ Scientiâ factâ, hæc clausula (*sicut sine pravitate facta est*) non conditionaliter, sed causativè sumitur; id est non exprimit conditionem, sub quâ fit Confirmatio, sed causam, propter quam fit. C. 8. de *Confirm.*

26. Nomine *Interdicti Generalis*, non solum intelligitur illud, quo Regnum vel Provincia, sed etiam illud, quo Villa vel Castrum interdicatur. C. 17. de *Verb. sig.*

27. *Novale* est ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, quod aliquandò cultus fuisset. C. 21. de *Verb. sig.*

28. Per *Ecclesiam*, *Diæcesis* nomen ferentem, intelligitur Capitulum, saltem si agatur de juramento, quo Ecclesiæ isti se quis adstringit, aliove se obligat modo: undè jurans Ecclesiæ Parisiensi se obediturum. Capitulo Ecclesiæ Cathedralis hujus Diæcesis se obligat. C. 19. *ibid.*

29. *Oblationis* nomine intelligendum est quidquid Ecclesiæ offertur, quocumque modo vel loco id offeratur, atque ita interpretanda est vox ista in assignandâ Oblationum portione iis, quibus certa illarum Pars debetur. C. 29. *ibid.*

30. In re favorabili, *Beneficii* nomine, nedum minorâ, sed & majora comprehenduntur Beneficia. C. 32. de *Verb. sig.*

31. Clausula hæc (*Salvâ justitiâ*) quæ inferi solebat in Indultis permittentibus, Parochianos sepulturam extrâ Parochiam recipere, quæque Parocho reservatur Portio ex emolumentis sepulturæ, interpretanda juxta Locorum Consuetudinem plus minùque concedentem. C. 9. de *Sepult.*

32. In quacunque dispositione verba accipiendâ cum effectu. C. 4. de *Clev. non resid.*

In colligendis iis, quæ Verborum significationem spectant, consulto omiſsa sunt, quæ sub hoc Titulo, nec non sub aliis, circa illorum Chronologiam habentur; idque quia hæc respicit tantum nomina, non illorum significata: hæc autem agitur de rebus significatis, non de nominibus illarum, ipsorumque origine.

Prætermisimus etiam, quàm plura circa explicationem Clausularum, quarum intelligentia multum pendet ex speciali materia, ad quam pertinent, quia suo loco utilius congruentiusque explanabuntur.

TITULUS VII.

Observationes circa ipsas JURIS CANONICI Regulas.

UT sunt in Philosophiâ & Theologiâ Axiomata; ut sunt in Medicinâ Aphorismi, quibus plurimæ circa has scientias Quæstiones deciduntur, quæ idè accuratius docentur & discuntur; ita sunt in Jure Canonico quædam Regulae, quibus varia hujus Juris dubia resolvuntur, quæque idècirò à CHASSANEO Tom. I.

Juris Axiomata vocantur *Enchiridion n. 489*. Cognitâ ergò & maturè perpensâ illarum necessitate ac utilitate, hic omnes pro posse non tamen sine defectu colliguntur, eoque ordine, quo facilius & intelliguntur & retinebuntur, præmissis tamen nonnullis circa illas scitu necessariis.

Notâ ergò 1. ex omnibus Juris Canonici Collectoribus solum BERNARDUM PAPIÆ Præpositum & BONIFACIUM VIII. Regulas Juris collegisse: BERNARDI Regulas Mores tantum respicere; BONIFACII verò Regulas quamlibet Juris Materiam spectare, eumque imitatum esse MARTIANUM, ULPIANUM, CAIUM, PAULUM, aliosque, è quorum Libris Regulas Juris continentibus TRIBONIANUS ultimum Titulum Digestorum de *Diversis Antiqui Juris Regulis* inscriptum composuit, confecitque.

Nota 2. circa illarum originem, duplex Regularum Juris genus esse, alias nempe, quibus Juris Atores Decisiones, vel Constitutiones suas firmant, istasque considerandas ut Juris Principia; alias verò, quæ ex Constitutionibus vel Decisionibus Juris Conditorum collectæ sunt, istasque spectandas esse ut Juris consequentias: Utramque Regularum acceptionem notat & probat CANIS. *init. Comment. in Regulas VI.* jam verò Glossa connectens Tit. de Regulis Juris cum præcedentibus docet, Regulas Juris esse Principia, quibus decidi possunt Casus, qui non sunt expressè vel specialiter in Jure decisi.

3. Juris Compilatores 2. modo Juris Regulas considerasse, idècirò in postremo Collectionum suarum loco illas collocasse.

4. Nos illas hic primo modo spectare, tum quia sunt Juris consequentiæ, ab ipsis Juris Conditoribus nonnunquam ad decidendum usurpatæ, ut patebit percurrere volenti Capita suo loco citanda; tum quia jamdiu ad Decisiones, tamquam Leges adhibentur, idècirò Juris Principiis nos illas attexere non immerito; Basilicon Collectorum exemplum sequentes, qui Juris Civilis Regulas inter Præcipuas hujusce Juris Partes collocarunt. L. 2. Tit. 3.

5. Illarum Regularum quasdam, ad quamvis Juris Materiam extendi, alias verò vel Mores vel Judicia, vel Beneficia præcipuè respicere: Idècirò Juris Regulas dividi posse in *Communes* & in *Particulares*; istas verò subdividi in *Morales*, *Judiciales* & *Beneficiales*; *Morales* etiam subdividi posse in *Præceptorias*, *Permissorias*, & *Prohibitorias*; quia omnia, quæ Mores tangunt, vel sunt præcepta, vel permissa, vel prohibita; has autem Divisiones nos secuturos, ut tractandæ Materiæ congruentiores.

6. Circâ nomen, Regulam dici, ex eo quod rectè ducatur, nec quemquam aliorum trahat, vel quod rectè regatur: Circâ rem hoc nomine significatam, Regulam esse brevem Juris sententiam, uno quasi verbo res aliquas decidentem.

Postremò nota, plurimas Juris Canonici Regulas è Jure Civili esse desumptas, multas quoque prioris generis magnam inter se habere connexionem, cuius monebitur Lector aliarum in aliis citatione.

CAPUT PRIMUM.

DE COMMUNIBUS JURIS REGULIS.

OBSERVATIO.

Non alia in JURE CANONICO leguntur Communes JURIS REGULÆ, quàm quæ sequuntur.

I. EX post facto nequit convalescere, quod ab initio non valebat; vel quod ab initio non valuit, tractu Temporis convalescere non potest.

Ex his duabus Regulis una fit, quia ad idem reducuntur; nempe quod res in se irrita, rata fieri nequeat per id, quod subsequitur, nisi interveniat Superioris

b 2 autho-